

Nota informativă
la proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului de
stimulare a investițiilor inovatoare „373”

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului de stimulare a investițiilor inovatoare „373” a fost elaborat de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, cu participarea Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Economia Republicii Moldova se confruntă cu numeroase provocări, inclusiv cu o creștere economică redusă. În plus, mediul de afaceri este afectat de consecințele șocurilor majore, precum și se confruntă cu bariere, cum ar fi lipsa accesului la finanțare atractivă de lungă durată (comparativ cu ratele pentru finanțare pe principalele piețe de export) și nivelul scăzut de implementarea inovației și know-how.

Pentru a sprijini dezvoltarea economiei și a facilita depășirea acestor provocări, este necesară o abordare coordonată și concentrată asupra investițiilor în inovații și afaceri. Programul „373” a fost elaborat pentru a aborda aceste probleme, prin oferirea de finanțare și, eventual, garanții financiare ca suport pentru inovații și dezvoltarea afacerilor la nivel de întreprinderi mici și mijlocii. Programul „373” va oferi acces la finanțare, permițându-le să inoveze și să-și dezvolte afacerile, generând astfel o economie mai competitivă, dinamică și diversificată.

Conform Raportului Institutul Național de Cercetări Economice, produsul intern brut al Republicii Moldova, conform datelor preliminare pentru anul 2022, a însumat valoarea 272 555,9 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o descreștere în termeni reali cu 5,9% față de anul 2021. În anul 2022, producția industrială a înregistrat o reducere cu 5,1% (serie brută) comparativ cu anul 2021. Rezultatul înregistrat este o urmare a descreșterii producției în industria extractivă cu 4,9% f.p.s.a.p., a producției în industria prelucrătoare cu 4,5% f.p.s.a.p. și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 8,4% f.p.s.a.p.

Producția agricolă globală în Republica Moldova pentru anul 2022 s-a diminuat semnificativ cu 29,8% (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2021. Rezultatul dat se datorează reducerii considerabile a producției vegetale cu 36,8% f.p.s.a.p. și a diminuării producției animaliere cu 2,6% f.p.s.a.p. Pentru anul 2022, investițiile în activele imobilizate au atins o valoare de 31 185,9 mil. MDL, ce prezintă o valoare inferioară comparativ cu anul 2021 cu 11,6%.

Rezultatul negativ se datorează reducerii investițiilor în imobilizările corporale, care deținând o cotă de 97,3% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada dată, s-au redus cu 12,0%. În același timp, investițiile în activele necorporale au crescut cu 7,0% față de anul precedent și astfel au atins o cotă de 2,7% în totalul activelor imobilizate.

Volumul redus a investițiilor se datorează, inclusiv și accesului limitat al IMM la finanțare care la rândul său este determinat de mai mulți factori, printre cei principali fiind:

i. costurile mari ale creditelor (ratele efective ale dobânzilor sunt înalte în comparație cu profiturile generate);

ii. deficitul de resurse financiare pe termen mediu-lung la intermediarii financiari.

Condițiile specifice, care stau la baza materializării factorilor principali, sunt reprezentate în mare parte de:

- numărul limitat de companii bancabile;

- capacitate scăzută a IMM de a genera venituri din vânzări și profituri;

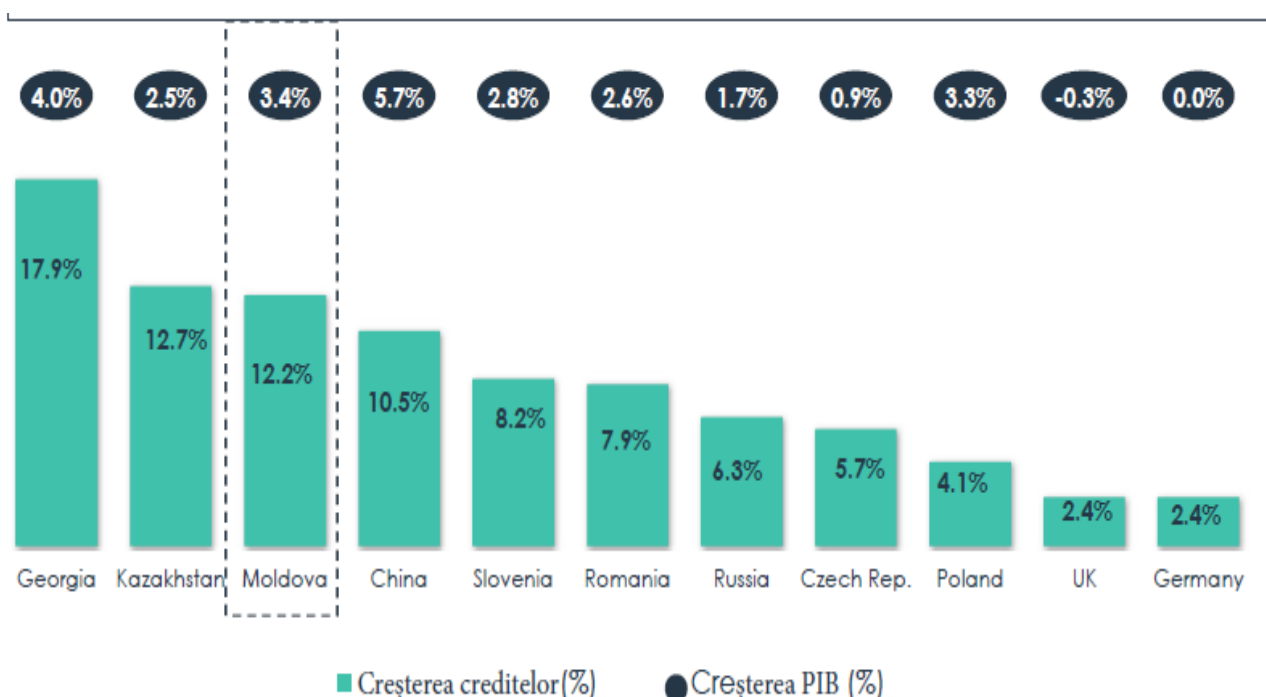
- concentrarea IMM în sectoare cu volatilitate mare a eficienței economice și sensibilitate mare la șocurile externe;
- previzibilitate și stabilitate economică redusă pe termen mediu și lung;
- capacitate insuficientă de autofinanțare din capitalul propriu;
- risc de credit asociat IMM mai mare decât media pe sistemul bancar;
- solicitările mari de acoperire cu gaj;
- lipsa investitorilor instituționali;
- diversificarea redusă a instrumentelor de finanțare, inclusiv disfuncționalitatea pieței de capital;

- apetitul ridicat pentru profit al intermediarilor financiari;

- măsurile BNM de sterilizare a masei monetare ca instrument de contracarare a inflației.

Sistemul bancar este sursa covârșitoare pentru finanțarea economiei. Unul din indicatorii elocvenți este compararea creșterii PIB și a creditelor dintr-o țară (figura 1). În perioada anilor 2018 – 2021, Republica Moldova a înregistrat un trend ascendent al creditării economiei țării, însă acesta rămână în urmă față de alte țări cu nivel de dezvoltare cu similitudini celui din Republica Moldova, cum ar fi Georgia, Kazahstan.

Figura nr 1. Creșterea reală a PIB-ului și ratele de creștere a creditelor 2018-2021.

Sursa: Cercetarea autorului, paginile web a băncilor centrale din țările respective

În același timp, politica monetară agresivă în perioadele de criză, menită să tempereze procesele inflaționiste, acționează asupra costului creditelor pe termen mediu și lung, inhibând creditarea proiectelor investiționale și crescând riscurile de insolvabilitate (figura nr. 2).

Figura nr 2. Evoluția ratelor dobânzilor la creditele noi acordate în lei moldovenești persoanelor juridice pe termen de 2-5 ani, peste 5 ani și la toate termenele și rata de bază stabilită a BNM, %

Sursa: BNM

Ciclurile economice și costurile majorate ale resurselor financiare în perioada de intervenție a BNM, duc la un trend descendent a cererii de credite investiționale, ceea ce rezultă în aprofundarea crizelor economice. În perioadele de intervenție minimă din partea BNM, dobânzile medii ponderate la creditele noi acordate în lei au ajuns la valori sub 7% anual, iar dobânzile medii ponderate la creditele noi acordate persoanelor juridice pe termen de 2 ani și mai mult, la valori minime apropiate de 7% anual. De cealaltă parte, în perioadele de intervenție sporită a BNM, cum este perioada 2022-2023, dobânda medie ponderată la creditele cu termen peste 2 ani a atins valori aproape duble, astfel în lunile de iarnă ale 2022-2023 ratele anuale au urcat la valorile de 12,5-12,9% anual.

Pentru a încuraja colaborarea între IMM-uri, bănci, Guvern și alte părți interesate și pentru a crea un ecosistem mai prielnic pentru antreprenoriat și creștere economică, este necesară o intervenție decisivă pe dimensiunea facilitării accesului la finanțare.

Ca răspuns la cele menționate mai sus în prezentul document, Guvernul a decis să creeze condiții, în care întreprinderile să se ajusteze la noua realitate și să-și sporească competitivitatea produselor și serviciilor. Astfel, în cadrul Programului de activitate „Moldova vremurilor bune”, Guvernul și-a propus ca obiectiv susținerea IMM prin programe de finanțare.

În speță, una dintre acțiunile prioritare a fost crearea Fondului pentru antreprenoriat și creștere economică (FACEM) în calitate de fond local de investiții, care să ofere diverse tipuri de finanțări pentru apariția și dezvoltarea întreprinderilor menționate. Această inițiativă a fost transpusă în acțiunea 4.7.9. „Elaborarea pachetului de reglementări pentru constituirea fondului de creditare cu dobândă redusă și a programului de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.235/2021, precum și în activitatea 3.13 „Elaborarea pachetului de reglementări pentru constituirea fondului de creditare cu dobândă redusă și a programului de finanțare a IMM” din Planul de activitate al Ministerului Economiei pentru anul 2022, aprobat prin Ordinul ministrului Economiei nr.27/2022.

Având în vedere necesitatea acordării suportului mediului de afaceri, se impune necesitatea reglementării inițiativei pentru implementarea programului de compensare a dobânzilor la creditele investiționale, fapt pentru care se propune Guvernului aprobarea unui Program cu denumirea generică *Programul de stimulare a investițiilor inovaționale „373”* care va fi implementat de către IP ODA, în virtutea deținerii de către aceasta a misiunii de a implementa politica statului privind susținerea dezvoltării antreprenoriatului, inclusiv a întreprinderilor mici și mijlocii, conform strategiilor și

programelor aprobate de Guvern, în baza prevederilor stipulate în Statutul IP ODA, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487/2022.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Programul de stimulare a investițiilor „373” (în continuare – Programul „373”) are drept scop asigurarea cu finanțări accesibile a întreprinderilor mici și mijlocii care implementează proiecte investiționale inovative, prin acordarea creditelor investiționale de către bănci, cu compensarea parțială a ratei dobânzii de către stat și garantarea, după caz, a creditelor cu garanții financiare.

Principalele caracteristici ale Programului „373”:

1. Tipul instrumentului de finanțare: Credit cu compensare parțială a costului creditului;
2. Beneficiari: IMM care implementează proiecte investiționale inovaționale;
3. Rata maximă a dobânzii la creditele investiționale:
 - i. Pentru creditele acordate în lei, suma următoarelor componente:
 - a) rata de referință calculată ca rata medie ponderată a dobânzilor la depozitele noi atrase în monedă națională cu termenul de la 6 la 12 luni;
 - b) o marjă maximă de până la 3%;
 - c) comisionul de garantare datorat către IP ODA pentru garanția financiară din partea FGC, în caz că există;
 - ii. Pentru creditele acordate în valută, suma următoarelor componente:
 - a) rata de referință calculată ca rata medie ponderată a dobânzilor la depozitele noi atrase în valută cu termenul de la 6 la 12 luni;
 - b) o marjă maximă de până la 3%;
 - c) comisionul de garantare datorat către IP ODA pentru garanția financiară din partea FGC, în caz că există;

Notă: Plafonul maxim a dobânzii aplicate la credite (15% anual pentru MDL și 6,5% anual pentru valută) a fost stabilit în baza datelor BNM din anii 2020-2023 disponibile, privind mărimea maximă a ratei medii ponderate a dobânzilor la creditele noi acordate de bănci cu termenul de la 2 la 5 ani (MDL – 13,59%/an; Valută – 5,64%/an) + o prognoză a inflației în anul 2023 de cca 12% (nivelul maxim al intervalului de incertitudine prognozat de BNM pentru finele lunii decembrie 2023, descris în [Raportul asupra inflației din februarie 2023](#)).

4. Rata dobânzii la credite pentru beneficiari:
3% anual la creditele în EUR/USD
7% anual la creditele în lei
5. Tipul creditului: investițional
6. Valoarea maximă a creditului compensat – 15 mln lei
7. Perioada de maturitate a creditului: 3 - 7 ani
8. Perioada de compensare a dobânzii: 7 ani
9. Garanție din Fondul de Garantare a Creditelor - la necesitate, dar nu mai mult de 40% din valoarea creditului solicitat
10. Sursa creditului: din resursele băncilor
11. Sursa compensației: Bugetul de stat
12. Implementator: ODA în parteneriat cu băncile comerciale
13. Acces egal la resurse după principiul Primul venit – primul servit
14. IMM pot beneficia de unul sau mai multe credite fără ca compensația dobânzilor să depășească plafonului *de minimis* ținând cont de orice alt suport din partea statului

<p>15. Decizia de acordare a creditului: de către bancă în colaborare cu ODA</p> <p>16. Plafoanele cheltuielilor administrative de lansare și implementare a Programului se aprobă de către Consiliul IP ODA</p>
<p>5. Fundamentarea economico-financiară</p> <p>Finanțarea activităților prevăzute conform Programului de stimulare a investițiilor inovatoare „373” se va efectua prin intermediul Fondului pentru antreprenoriat și creștere economică a Moldovei (FACEM), din contul și în limitele alocațiilor stabilite în bugetul de stat pentru anul respectiv, precum și din contul asistenței financiare externe.</p> <p>Suma resurselor financiare necesare pentru a compensa dobânzile la credite în cadrul Programului „373”, în baza datelor prognozate, este de circa 460 mln lei, inclusiv 15 mln lei provizioane pentru acoperirea eventualelor riscuri valutare. În rezultatul intervenției, se prognozează stimularea unui volum de credite investiționale noi acordate de circa ~20% din soldul actual de credite acordat IMM (20,5 mlrd lei), sau circa 4 mlrd lei.</p>
<p>6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare</p> <p>Implementarea proiectului actului normativ nu presupune modificarea sau abrogarea altor acte normative subsecvente.</p>
<p>7. Avizarea și consultarea publică a proiectului</p> <p>În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării (www.mded.gov.md), la compartimentul „Anunțuri privind consultările publice” și portalul guvernamental www.particip.gov.md.</p> <p>Conform prevederilor art. 32 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative proiectul va fi supus avizării și consultării publice, și respectiv, definitivat în conformitate cu avizele părților interesate.</p>
<p>8. Constatările expertizei anticorupție</p> <p>Proiectul va fi supus expertizei anticorupție, conform art. 35 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele acesteia vor fi incluse în Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.</p>
<p>9. Constatările expertizei de compatibilitate</p> <p>Proiectul nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.</p>
<p>10. Constatările expertizei juridice</p> <p>Proiectul va fi supus expertizei juridice, conform art.37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele examinării acesteia vor fi reflectate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor.</p>

Secretar de stat

Veronica Arpintin